

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Första Kammaren N:o 34.

Måndagen den 5 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde k. 7 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 3 och 5 innevarande månad samt tre protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 64, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 65, angående väckt förslag om gratifikation åt för detta kanslisten C. W. Malm; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion angående väghållningsbesväret.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 25 och 26 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 47, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 11 öfver justitieombudsmannens förslag om ändrade bestämmelser angående lösen för gravationsbevis.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

Herr Bergius: I fråga om nyttjanderättsinteckningar, äldre än tio år, skulle det, enligt utskottets betänkande, komma att finnas två olika slags gravationsbevis, ett billigare, som skulle grundas endast på inteckningsboken, samt ett dyrare, som skulle grundas endast på inteckningsprotokollet.

Under öfverläggningarna i kamrarne, då detta ärende förut var före, ådagalades med fullgoda skäl, att ett gravationsbevis för tiden före de 10 sista åren icke kan grunda sig blott på protokollet. Vid stadgandet uti inteckningslagen, att inteckningar för nyttjanderättsaftal icke behöfva förnyas för att fortfarande vara gällande, fästes det uttryckliga vilkoret att de skola vara införda i inteckningsboken, och det heter, att om ej inteckning af nyttjanderätt är införd i nämnda bok, skall, vid påföljd att

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

inteckningen eljest förfaller, inteckningen förnyas inom den tid och i den ordning, som är stadgad angående inteckning för fordran. Gent emot dessa uttryckliga lagstadganden och den motivering, som lemnats af justitiestatsministern i hans anförande till statsrådsprotokollet, då lagen antogs, tror jag icke att man är berättigad påstå, att den omständigheten, att dessa inteckningar icke äro införda i boken, ej har någon betydelse för deras fortfarande giltighet. Detta synes likväl utskottet hafva förutsatt, då det föreslagit att ett gravationsbevis skulle grundas blott på inteckningsprotokollet.

Om man anser, att dessa stadganden i nu gällande inteckningslag äro origtiga eller mindre lämpliga, vore det skäl att söka få dem ändrade, men jag tror deremot ej att man bör försöka tolka dem på ett sätt, hvilket är stridande såväl mot ordalydelsen i lagen som äfven mot dess anda och mening.

Om man i öfrigt vill godkänna utskottets förslag, tror jag sålunda, att man för det dyrare slaget af gravationsbevis borde stadga, att de skulle grundas såväl på inteckningsboken som på protokollet. Men jag kan icke finna, att det kan vara lämpligt att införa två olika slag af gravationsbevis. Allmänheten skulle helt säkert antaga, att det dyraste skulle medföra den största tryggheten, och sålunda i regeln begära ett sådant.

Det förslag, som blifvit framställt af åtskilliga reservanter inom utskottet, finner jag, för min del, ega ett afgjordt företräde framför utskottets förslag.

Uti reservanternas förslag talas ej om att ett gravationsbevis skall grundas på inteckningsbok eller på protokollet, och det synes mig också vara i sin ordning. Jag tror nemligen ej att domaren vid utfärdande af gravationsbevis bör åberopa vare sig inteckningsboken eller inteckningsprotokollet, utan beviset bör blott innefatta upplysning om de inteckningar, som besvära fastigheten vid den tid, då beviset utfärdas. Huruvida domaren i detta fall anlitat boken eller protokollet eller båda dessa urkunder, hör ej till beviset. Jag tror ej heller att det är lämpligt, att domaren här söker skydda sig för ansvar genom åberopande af den ena eller andra, utan beviset bör, som sagdt, innefatta upplysning om de inteckningar, hvilka gravera fastigheten, och ingenting annat.

Det är därför som jag anser, att det af reservanternas afgifna förslaget bör antagas, och jag ber sålunda att få yrka bifall dertill. Det lyder så: »att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t aflåta skrifvelse med anhållan, dels att kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 måtte ändras sålunda, att lösen för gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom på landet för hvarje hemman, hemmansdel eller lägenhet till och med tre bestämmes, då beviset omfattar de tio år, som förflutit näst före

det beviset utfärdas, och derutöfver beträffande in-teckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan förmån af fast egen-dom samt för servitut, tiden från början af år 1876, till 2 kronor 25 öre samt, då beviset afser kortare tid, till 15 öre för hvarje år, dock att i detta fall lösen ej må öfverstiga 2 kronor 25 öre, men ej heller understiga 1 krona, dels ock att i förhållande här-till jemkning i öfrigt eger rum af de belopp, hvilka i § 3 af nämnda kongl. förordning äro i första och andra afdelningarna bestämda såsom lösen för gravationsbevis.»

Då, enligt hvad justitieombudsmannen i sin berättelse på-pekade, det förfares olika i detta fall, är det mycket lämpligt att söka vinna likformighet.

Så vidt man nu kan finna af den öfverläggning, som i detta ämne förut egt rum uti Andra Kammaren, är det föga sannolikt att der antages ett annat förslag än det, som reservanterna nu afgifvit; och som det äfven synes mig vara lämpligare än utskottets, får jag vördsamt uppprepa min anhållan om bifall dertill.

Herr Unger, Magnus: Jag instämmer med den föregå-ende ärade talaren deruti, att reservanternas förslag torde vara det mest antagliga. Utskottet synes hafva ansett att den förra återremissen skulle varit föranledd deraf, att lösen för gravations-bevis skulle genom det af utskottet gjorda förslaget blifva allt för hög. Det är delvis sant, men den hufvudsakliga orsaken till ärendets återremitterande var Riksdagens ogillande af den upp-fattning, som inom utskottet gjort sig gällande, att in-tecknings-*protokollet*, icke in-teckningsboken, skulle hafva vitsord i fråga om öfveråriga nyttjanderättsin-teckningar. Detta var den egentliga orsaken, och man kan väl nu icke begära, att, när utskottets majoritet haft den åsigten, utskottet skulle i anledning af återremissen afvika från densamma, och därför kan det ej heller väcka min förvåning att utskottet framkommit med det förslag, som nu föreligger uti en i förhållande till det förra förslaget modifierad form, hvarigenom lösen för ett gravationsbevis ej skulle komma att öfverstiga tre kronor.

Men å andra sidan kan man väl icke heller antaga, att Riksdagen, hvars majoritet förut återförvisat utskottets utlåtande med anledning deraf att Riksdagen ogillat grunden för utskottets förslag, nu skulle öfvergifva sin intagna ståndpunkt och godkänna det föreliggande förslaget, som åtminstone delvis grundar sig på utskottets origtiga åsigt angående in-teckningsboks vitsord.

Skulle man emellertid dela utskottets åsigt, att endast in-teckningsprotokollet har vitsord i fråga om öfveråriga nyttjande-rättsin-teckningar, förefaller den lösen, som utskottet föreslagit för genomgående af in-teckningsprotokollen, i sanning allt för obetyd-lig för att föranleda till ett lagstadgande derom, att det skulle blifva olika lösen för olika slag af gravationsbevis. Vi hafva nu

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

*Angående
ändrade be-
stämnelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

hunnit till femton år från 1876, då in-teckningslagen trädde i kraft, och då utskottet nu föreslår en tillökning af 75 öre för att genomgå protokollen, skulle ersättningen därför nu utgöra 5 öre, men 50 år härefter 1 1/2 öre för hvarje år, som domaren nödgades genomgå.

Jag vill icke påyrka högre lösen, utan jag påyrkar ogillande af detta af utskottet föreslagna dubbelsystem i afseende å gravationsbevis och lösen därför, hvilket allt härleder sig af utskottets från Riksdagens majoritet afvikande åsigt derom, att icke in-teckningsboken utan protokollet skall hafva vitsord i frågor om öfveråriga nyttjanderättsin-teckningar. Och, som Riksdagen härutinnan förut hyllat en annan åsigt, som jag för min del anser vara riktig, förenar jag mig med den föregående talaren uti hans yrkande om bifall till reservanternas förslag.

Herr Hasselrot: Såsom af de båda föregående talarnes anföranden framgår, är den ekonomiska sidan af saken af ringa betydelse. Lösen för gravationsbevis af båda de slag, som omförmålas i utskottets skrifvelseförslag, skulle för närvarande blifva densamma, eller 2 kronor 25 öre, och för det senare slaget endast så småningom ökas, så att den framdeles skulle uppgå till högst tre kronor. Denna sida torde man således kunna lemna å sido. Vigtigare är frågans principiella betydelse, eller om gravationsbevis för den tid, som ligger bortom de sista tio åren, kan, hvad angår nyttjanderätts- och andra dermed likställda in-teckningar, grundas endast på in-teckningsboken, eller om man, för att vinna full säkerhet om bevisets riktighet, måste gå öfver till in-teckningsprotokollet. Den siste talarens påstående, att Riksdagens majoritet vid återremissen redan uttalat sin mening i detta hänseende, tror jag ej är riktig. Visserligen höjdes då röster för den åsigt, han förfäktat, men äfven den motsatta meningen hade flere målsmän; och Riksdagen har ännu icke genom något beslut yttrat sig om, hvilkendera åsigten Riksdagen anser vara den rätta. För min del vill jag icke tillåta mig påstå, att den åsigt, som af herrar Bergius och Unger uttalats, är oriktig; men mig synes, att det är temligen hänsynslöst af dem att säga, att det ej finnes något giltigt skäl för den andra meningen, hvilken dock hyses af ganska många jurister. Det är kammarens flesta ledamöter väl bekant att vid underdomstolarne föres beträffande in-teckningar dels protokoll, hvaruti handlingen intages i sin helhet, och dels en in-teckningsbok, upplagd med ett blad för hvarje hemman eller lägenhet, å hvilket blad, när någon in-tecknings-åtgärd är vidtagen, skall införas egarens af hemmanet eller lägenheten namn, hemmansdelen eller lägenheten i fråga, handlingens innehåll i korthet samt in-teckningsåtgärden.

Förslaget till 1875 års in-teckningsförordning, som förelåg till granskning hos högsta domstolen, innehöll att in-teckning för

nyttjanderättsaftal, som beviljades eller förnyades efter det förordningen träd i kraft, skulle fortfarande gälla utan förnyelse. Högsta domstolen anmärkte enhälligt mot detta förslag, att det var otillfredsställande, och det yttrades då bland annat, att den in-teckningsbok, som skulle komma att införas, icke kunde blifva af beskaffenhet att kunna tilläggas vitsord för utfärdande af gravationsbevis, och att bevis angående den nyttjanderätt, hvarför en fastighet vore in-tecknad, alltid måste utfärdas efter den normala urkunden, som utgjordes af rättens protokoll.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

Der finna vi således uttalad den åsigt, att in-teckningsboken ej kunde hafva vitsord i förevarande afseende, och att den normala urkunden, hvarefter gravationsbevis borde meddelas, vore in-teckningsprotokollet. Med anledning af dessa anmärkningar gjordes visserligen ändring i den ifrågasatta bestämmelsen af dåvarande justitiestatsministern, men denna ändring underställdes aldrig högsta domstolen och blef enligt mitt förmenande ganska olyckligt formulerad.

Bestämmelsen är i nu gällande lag så formulerad, att befrielsen från skyldigheten att förnya en nyttjanderättsin-teckning är beroende på, huru vida in-teckningen eller förnyelsen blifvit införd i in-teckningsboken. Vill man tolka denna bestämmelsen uteslutande enligt ordalydelsen, såsom man skall tolka grundlagarne, kan jag väl medgifva, att den åsigt, som förfäktats af konstitutionsutskottets ärade ordförande, hvilken ju är van vid grundlagstolkning, kan hafva skäl för sig, men ser man på förhållandet, kommer man till ett helt annat resultat.

Om en person begär vid domstol att få in-tecknad ett nyttjanderättskontrakt, och han får protokollsutdrag från domstolen om att in-teckningen är beviljad och uti in-teckningsboken införd och äfven får på sitt protokollsutdrag antecknad utdrag ur in-teckningsboken, utvisande ett sådant förhållande, då frågar jag: har ej denne person gjort allt hvad som erfordras för att få tillgodonjuta den sakrätt, som lagen omnämner? Jo, och denna sakrätt kan ej förminskas deraf, att en eller annan domare möjligen antingen alldeles icke fört in denna hans in-teckning i boken eller till äfventyrs fört den på orätt ställe. Det är emellertid ej så ovanligt, att så kan vara fallet, och jag skulle derpå kunna anföra många exempel. I flera domsagor kan den ordinarie domaren icke hinna göra allt, utan lemnar uppsättningen af de s. k. småprotokollen åt ett biträde. Biträdet får då ej införa in-teckningen direkt i boken, enär det ej är tillåtet att uti denna göra ändringar eller rättelser, utan han tillbandahålles i stället blanketter i öfverensstämmelse med boken till ifyllande. Biträdet sätter sålunda upp protokollet och skrifver å blanketterna hvad han anser böra införas i boken. Domaren går nu i sin ordning igenom protokollet, justerar lapparne och ser till att de äro rigtiga, hvarefter protokollet och lapparne lemnas till en renskrifvare

Angående
ändrade be-
stämnelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.

(Forts.)

att efter desamma utskrifva expeditionerna. Expeditionen kommer sålunda att innehålla dels hvad som står i protokollet och dels utdrag af inteckningsboken, detta utdrag skrifvet efter blankettens innehåll, och allt ser sålunda fullständigt och ordentligt ut. Om nu blanketterna sedermera ordentligt införas i boken, så är också allt godt och väl. Men om en sådan lapp slarivas bort eller eljest förkommer och i följd deraf ej blir i boken införd, skall då den enskilde personen hafva förlorat sin i lag bestämda rätt, att hans vunna inteckning skall vara gällande utan förnyelse, därför att domaren underlåtit införandet i boken, ehuru expeditionen visar att sådant verkligen skulle skett? Jag tillåter mig här på svara ett bestämdt nej. Och om, såsom äfven händt, och hvar på jag sett exempel, inteckningen verkligen införes i boken och lagens bokstaf sålunda är uppfylld, men den blir införd på orätt blad, hvad blir följderna deraf? Det finnes t. ex. inom samma domsaga två hemman med namnet Säby. För en tillfällig vikarie är kanske detta förhållande obekant, och han verkställer anteckningen i boken på orätt ställe, så att en inteckning i det ena hemmanet Säby kommer att föras på upplägget för det andra hemmanet med samma namn. Följer man då vid utfärdandet af gravationsbevis endast inteckningsboken, inträffar ju, att en inteckning ej kommer med i gravationsbeviset, ehuru den fortfarande gäller och graverar fastigheten.

Jag vågar därför påstå, att den enda rätta urkund, till hvilken man bör gå för att få fullständig visshet i detta afseende, är inteckningsprotokollet, naturligtvis jemfördt med boken, och sådan tror jag äfven den allmänna uppfattningen vara. Jag vet att en hypoteksförening i södra Sverige icke åtnöjer sig med gravationsbevis för tiden bortom de sista tio åren grundadt på inteckningsboken. I dag har jag fått höra, att en hypoteksförening i mellersta Sverige äfvenledes fordrar dylikt gravationsbevis efter protokollet.

Då frågar jag, är det väl rätt att, såsom reservanterna ifrågasatt, enskilde personer skola ovilkorligen låta sig nöja med gravationsbevis, utfärdade efter inteckningsboken, hvilken möjligen är vilseledande? Är det då ej bättre att, på sätt utskottet föreslagit, den som icke är nöjd med bevis ur inteckningsboken får ett bevis åt sig utfärdadt efter protokollet, derest sökanden uttryckligen begär detta?

Det är visserligen sant att det är rätt ledsamt att hafva två slags gravationsbevis, men detta beror på den otydliga bestämelsen i inteckningslagen och dess olika tolkning. Ären part nöjd med det billigare och lättare utfärdade beviset, så må han få ett sådant, men därför må man ej vägra den, som önskar ett efter hans mening säkrare bevis, att erhålla ett dylikt.

Den andre talaren i ordningen sade, att det vore bättre ändra lagen än komma med detta skrifvelseförslag — Men det

föreligger ju ej något förslag om lagförändring i detta hänseende. Om så vore förhållandet, skulle jag vara den förste att tillstyrka ändring. Men då nu ej detta är fallet, och det föreligger förslag om huru gravationsbevis skola utfärdas, kan jag ej se, att utskottet har kunnat göra annat än hvad det gjort, nemligen om jag så får säga sammanjemkat de skilda åsikter, hvilka uttalats af de olika sidornas talare vid ärendets förra behandling, och å ena sidan gifvit dem rätt, hvilka säga att gravationsbevis af ifrågasvarande slag kunna och böra utfärdas endast efter inteckningsboken, om så önskas, men å andra sidan ej heller velat förmena enskilde personer eller allmänna inrättningar rätten att, om de så önska, få sina gravationsbevis grundade på inteckningsprotokollet. Detta har varit utskottets motiv, och jag tror att utskottet härutinnan handlat fullt lojalt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

Herr Bergius: Det var en egendomlig skildring, som den siste talaren lemnade öfver sättet, hvarpå det lär tillgå vid införandet af inteckningsåtgärder i inteckningsboken. Jag vill ej bestrida, att ju icke så kan tillgå på somliga ställen, men jag har dock icke kunnat tänka mig att det skulle tillgå så. Ty man bör väl först föra in i boken och sedan på expeditionen, som skall utlemnas till sökanden, eller ock samtidigt på båda, men att först teckna på expeditionen och sedan införa i boken — det kan ej vara ritigt.

Det åberopades vidare till stöd för denna tolkning af 43 § hvad högsta domstolen yttrat, då lagen var föremål för dess granskning. Men då var det ej fråga om detta stadgande, hvilket deremot motiveras af justitiestatsministern i hans anförande till statsrådsprotokollet den 5 februari 1875, hvarest han säger att, »med anledning af hvad sålunda blifvit vid förevarande § anmärkt, den förändring deri blifvit vidtagen, att befrielsen från skyldigheten att förnya en nyttjanderättsinteckning gjorts beroende derpå, att anteckningen om nyttjanderätten egt rum i den bok, hvilken enligt förslaget skulle föras öfver hvad i inteckningsprotokollet blifvit intaget.»

Såvidt jag kan finna är detta yttrande fullt tydligt och lika tydligt som stadgandet i sjelfva inteckningslagen, der det uttryckligen föreskrifves, att om ej inteckningen af nyttjanderätten är införd i boken, måste den förnyas vid påföljd att inteckningen eljest förfaller.

Herr Unger, Magnus: Jag är hufvudsakligen förekommen af herr Bergius, dock vill jag ytterligare betona, det åsigtan att inteckningsboken icke skulle hafva vitsord gäller inteckningar i allmänhet och icke öfveråriga nyttjanderättsinteckningar. Att inteckningsboken i detta afseende måste hafva vitsord framgår deraf,

Angående ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis. att inteckningslagen, sedan förut föreslagits såsom vilkor för att en nyttjanderättsinteckning skulle gälla öfver tio år, att den skulle vara förnyad, efter 1876 ändrades derhän, att en dylik inteckning, för att vara gällande öfver tio år, skulle vara införd i inteckningsboken.

(Forts.)

Är den införd i boken, så gäller den alltså, och är den icke införd i boken, utan till äfventyrs endast i protokollet, så gäller den icke öfver tio år.

För öfrigt får jag säga mot hvad herr Hasselrot yttrat, att om må hända praxis på åtskilliga ställen kan vara sådan, som han beskrifvit, har jag dock anledning hoppas, att den ej måtte vara allmän den praxis, att man skrifer på lappar hvad som skall införas i boken, samt på dessa lappar grundar utdrag ur boken.

Och till sist, i fall det möjligen skulle kunna af en och annan missförstås, vill jag erinra, att man icke så der lättvindigt, som herr Hasselrot antydt, »meddelar bevis att en inteckning är införd i boken», utan domaren skall, enligt lag, meddela *utdrag ur inteckningsboken* och i det utdraget ord för ord införa allt hvad om den inteckningen finnes i boken infördt, och när en sökande får i sin hand ett sådant utdrag, måste han väl ock kunna vara förvissad, att inteckningen verkligen är i boken införd och äfven kunna tillse att den blifvit rätt införd.

Jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Herr Bergström: Det är här icke så mycket fråga om utskottets uppfattning och tydning af det åberopade stadgandet i inteckningslagen som om allmänhetens. Det är visadt af den tredje talaren i ordningen, att allmänheten — åtminstone en del deraf — ingalunda nöjer sig med ett gravationsbevis, grundadt endast på inteckningsboken, utan man fordrar ett sådant bevis, grundadt på inteckningsprotokollet, äfven hvad angår tiden bortom de närmast förflutna tio åren. Är så förhållandet, synes mig naturligt, att man har alternativa bestämmelser i afseende på lösen för det ena eller det andra slaget af gravationsbevis. Det är just hvad utskottet här föreslår. Är det en person, som nöjer sig med ett gravationsbevis, grundadt, hvad angår de tio sist förflutna åren, på inteckningsboken och, hvad angår tiden bortom dessa år till början af år 1876, på inteckningsboken, bör han slippa med att betala en mindre lösen. Men är det en person, som, väl bekant med den osäkerhet som råder i fråga om boken, begär ett tillförlitligare gravationsbevis, bör man också tillstodja honom få det mot något högre betalning. — Här är ifrågasatt, att man borde ändra stadgandena i inteckningslagen. Ja, så fort ett förslag om ändringen af denna lag i den delen framkommer, skall jag understödja det. Men hvad som här borde ifrågasättas att ändra, det vore rättigheten för part att få gravationsbevis för

tiden bortom de sista 10 åren, grundadt på inteckningsprotokollet. Så länge man icke i expeditionstaxan infört rättighet för domaren att vägra gravationsbevis begärdt af part för den tid, som ligger bortom de tio sista åren, och grundadt på inteckningsprotokollet, så länge måste man också ha en sådan bestämmelse, som utskottet föreslagit. Jag kan väl föreställa mig att domaren finner det mycket obehagligt och besvärligt att gå till inteckningsprotokollet för tiden bortom de tio sista åren, men jag tviflar på, att en domare kan vägra ett sådant bevis; och är det hans skyldighet att lemna ett sådant, måste äfven expeditionstaxan innehålla bestämmelser derom. Och det är detta lagförslaget innehåller, och derefter är lösen lämpad. Ingen kan väl heller säga, att maximum 3 kronor är för högt.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Med anledning af hvad herr Unger yttrade om att det förfarande jag omnämnde icke vore riktigt och förefölle högst besynnerligt, beder jag att deri få instämma till alla delar. Men ett faktum är att så skett, och jag skulle kunna anföra flera exempel från olika delar af riket på huru verkligen värdslost inteckningsböckerna äro förda. I den domsaga, der jag arbetar, hafva tillförordnade domare, som icke känt ortförhållandena fört böckerna under tiden från 1876—1880, och böckerna vimla för denna tid af grofva fel. Och så är det på många andra ställen. Under sådana förhållanden kan det icke vara rätt att tvinga en part med att nöja sig med bevis efter dessa böcker och, om ett sådant bevis skulle vara felaktigt, säga åt honom: domaren, som fört boken, har begått felet, håll er till honom. Den domaren kan vara död för länge sedan. Vore det så, att staten ersatte skadan af fel, som en domare begått, vore saken afhjelpat; men som det nu är kan man icke gerna visa parten till den döde domarens sterbhus. — Det enda rigtige är, att parten berättigas få ett bevis, som med säkerhet upptager alla inteckningar, som gravera fastigheten, och för ett dylikt bevis måste man enligt min åsigt gå till den urkund, som härutinnan ensam har laga vitsord, eller protokollet.

Herr Unger, Magnus: Jag tror det blir omöjligt att lagstifta i denna fråga för att förekomma fel och ett sådant oeffterrettligt slarf af domare, som, enligt hvad jag här hört omtalas, skulle begås vid inteckningsböckernas förande. Och jag tror för öfrigt, att kan sådan värdslosthet ega rum vid inteckningsböckernas förande, hvilka man anser vara så viktiga urkunder, lär väl samma ovårdsamhet kunna ega rum äfven vid inteckningsprotokollens uppsättning, och då kunna dessa ej tillerkännas större vitsord än inteckningsböckerna. Till sist vill jag säga, att jag anser icke, att en part bör kunna påkalla mig att granska den eller den handlingen, utan eger han att fordra och domaren att

Angående ändrade bestämmelser i fråga om lösens för gravationsbevis. meddela bevis om hvilka inteckningar gravera hans hemman; — domaren må nu hemta sin upplysning derom från hvad källa han vill — och när någon nyttjanderättsinteckning icke finnes i inteckningsboken, anser jag mig tryggt kunna lemna ett bevis, att någon sådan inteckning icke vidlåder hemmanet.

(Forts.)

Herr Fröberg: För min del får jag bekänna, att jag ställer mig på reservanternas sida af det skäl, att jag tror att den grund, från hvilken de utgå, är den rätta. Det är stadgadt, att sedan en inteckning för nyttjanderätt eller servitutsaftal blifvit i intecknings- eller fastighetsboken införd, behöfver den ej förnyas, och i fråga om en sådan inteckning, som är öfver tio år, måste boken ha vitsord. Derom tycker jag ingen tvekan bör kunna uppstå. Det är beklagligt, att i lagstiftningen införts den bestämmelsen, att inteckning för fordran allt framgent skall inom hvar tionde år förnyas för att fortfarande gälla, men att inteckning för nyttjanderätt eller servitut deremot icke behöfver förnyas, utan ändock är gällande, så snart den blifvit införd i inteckningsboken. Inteckning för fordran hade bort likställas med inteckning för nyttjanderätt. Den skiljaktighet, som nu uppstått, är en följd deraf och att vid utfärdande af gravationsbevis två olika förfaringssätt göra sig gällande, i ty att, då det är fråga om fordran, skall beviset grundas å protokollet, men att vid fråga om nyttjanderättsinteckningar äldre än de sista tio åren det är nog med inteckningsboken. I det ena fallet har boken vitsord, i det andra icke. En sådan lagstiftning bör icke fortfaara, utan ändras, ju förr dess hellre. Antingen skola alla inteckningar förnyas eller också inga. Det är det rätta. Men att hafva en sådan halfhet, att i ena fallet skall förnyelse ske och icke i det andra — det är icke lämpligt och föranleder dessutom olägenheter af flera slag.

Hvad åter beträffar de af herr Hasselrot anförda förhållanden, får jag förklara, att jag icke i något afseende kan instämma med honom. Är en domare så vårdslös, att han vitsordar ett utdrag af inteckningsboken, som icke öfverenstämmer med protokollet, är det högst beklagligt, men ej kan en dylik förmodad vårdslöshet, som väl lærer mera sällan få antagas förekomma, tillmätas en sådan betydelse, att allt vitsord skall fränkännas inteckningsboken. Något giltigt skäl att antaga, att protokollet skall föras riktigt men ej inteckningsboken, finnes ju icke. Lika väl kan boken antagas vara rätt förd, men protokollet orätt. Om i det exempel, som herr Hasselrot anförde, att en inteckning i hemmanet n:o 1 förts in på upplägget för hemmanet n:o 2, blir följd den, att, när egaren af denna senare fastigheten får se det, han deri söker rättelse, som ock torde vinnas, och den vårdslöse domaren får ersätta den skada, han vållat. Att lagstifta på grund af sådana fall är nära nog omöjligt, ty man måste utgå från den förutsättningen, att alla embetsmän göra sin pligt. Det

kan ju hända, att misstag kunna begås, men då det sker, kan rättelse också sökas och vinnas, och den enskilde bör icke blifva lidande för domareslarf. — Hvarje inteckningshafvare bör undersöka, huruvida allt beträffande inteckningen är riktigt, och är det icke så, skall han söka rättelse, vare sig den felaktiga anteckningen förekommer i protokollet eller i boken. Iakttages detta, böra ej kunna inträffa i längden sådana förhållanden, som de af Hasselrot omnämnda. Men då inteckningslagen är sådan, att nyttjanderättsinteckningar icke behöfva förnyas, då de införts i inteckningsboken, böra gravationsbevis, som innehålla utdrag ur inteckningsboken, godkännas såsom fullt giltiga angående de nyttjanderättsinteckningar, som tillkommit före de sista tio åren, och domaren sålunda vara berättigad att på grund af inteckningsboken och ingenting vidare meddela gravationsbevis om nämnda inteckningar för den tidrymd fråga är.

*Angående
ändrade be-
stämmer i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

Jag förenar mig med reservanterna om deras förslag.

Herr Ölander: Diskussionen tyckes hafva öfvergått från öfverläggning öfver hvad som bör blifva lösen för ett gravationsbevis till bedömande af en lagfråga. Jag kan icke neka till att jag i början stod på reservanternas sida, emedan jag liksom de är fullt öfvertygad om att inteckningsböckerna hafva vitsord angående de nyttjanderättsinteckningar, som äro i desamma införda. Men då så betydligt skiljaktiga meningar härom mellan juristerna sjelfva uppstått, och det icke torde tillkomma Riksdagen att på grund af den nu föreliggande motionen afgöra nämnda fråga, börjar jag finna det ganska betänkligt att rösta för reservationen. Hvad som är säkert är, att hvarje rättsökande har rätt att få ett bevis öfver alla de inteckningar, som graveras hans fasta egendom i nuvarande ögonblick, vare sig de äro införda i boken eller ej. Det är således domarens skyldighet att utfärda ett sådant bevis. Nu är således frågan: hur skall han vara skyddad så att beviset ej blir orätt: skall han vara skyldig att gå till inteckningsprotokollet och genomgå detsamma eller skall han vara försvarad med att blott genomse inteckningsboken? Detta är sjelfva tvistefrågan och derom synas somliga jurister hafva en åsigt, andra en annan. Vid sådant förhållande tror jag att, för att å ena sidan allmänheten skall vara säker på att det gravationsbevis, som erhålles, är riktigt, och å andra sidan domaren skall kunna skydda sig sjelf för hvarje efterräkning, det säkra- ste är att domaren genomgår inteckningsprotokollet åtminstone till dess förklarande genom lag eller utslag från högsta domstolen närmare bestämmer detta förhållande. I anledning häraf yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Bergström: Det lagrum, som ytterst föranledt tvisten, säger: »Inteckning för nyttjanderätt gälle fortfarande utan

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om lö-
sen för gra-
vationsbevis.*

(Forts.)

förnyelse, sedan den blifvit införd uti den i 61 § omförmälda bok», hoc est in teckningsboken; men det står icke, att den skall vara införd på rätt ställe i den boken. Låt oss antaga att det fallet inträffar — hvilket i verkligheten har inträffat — att en nyttjanderättsin-teckning blifvit förnyad, och förnyelsen äfven införd i in-teckningsboken, men på orätt ställe; antagom vidare, att någon begär gravationsbevis angående det hemman, hvori nyttjanderättsin-teckningen är meddelad, och antagom slutligen, att detta bevis grundas uteslutande på in-teckningsboken; hvaraf följer att denna in-teckning icke kommer in i gravationsbeviset. Nu frågar jag de domare, som här försvarat reservanternas mening, om vid sådant förhållande den, som fått förnyelse af nyttjanderättsin-teckningen och som har bevis om förnyelsens införaende i in-teckningsboken, är förlustig sin rätt. Jag säger: nej! och i evighet nej! Och just därför är det nödvändigt att hafva olika slags gravationsbevis. Till dess den lagstiftande magten sagt, att en domare icke är skyldig att utfärda gravationsbevis för tiden bortom de tio sista åren på grund af annat än in-teckningsboken, måste en part ha rätt att få gravationsbevis grundadt äfven på protokollet; och då är det rätt och billigt att ha olika satser för lösen.

Herr Fröberg: Man kan icke gerna begära, att lagen skall innehålla bestämmelser för det fall, att domaren inför in-teckningarna på hvad jag skulle vilja kalla orätt konto i fastighetsboken. Det är väl icke möjligt och det vill väl icke lagutskottets ärade ordförande påstå, att det är nödvändigt att skriva särskilda lagar för sådana fall. Men när det nu i in-teckningslagen stadgas, att en nyttjanderättsin-teckning, som blifvit införd i fastighetsboken, icke vidare behöfver förnyas, men att den in-teckning, som icke är i nämnda bok införd, skall, vid påföljd att eljest förfalla, förnyas inom den tid och i den ordning, som om in-teckning för fodran föreskrives, följer också deraf, så vidt jag kan förstå, uppenbarligen, att en nyttjanderättsin-teckning, för att den utan förnyelse skall gälla i mer än tio år, måste vara införd i fastighetsboken; hvadan denna bok i detta fall måste hafva vitsord. Jag påstår, att den in-teckningshafvare, som underlåtit att undersöka om in-teckningsprotokollet och boken med hvarandra öfverensstämma, får skylla sig sjelf, om han till följd af origtigheter deri tillskyndas förluster och skada, som han ej kan få af den felaktige ersätta. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Bergius: I anledning af herr Bergströms fråga vill jag endast upprepa det yttrande jag afgaf, då jag först hade ordet, nemligen att enligt min åsigt bör domaren icke åberopa hvarken protokollet eller boken; han eger icke att i sjelfva beviset skydda sig bakom vare sig det ena eller andra. Beviset

skall blott innefatta en upplysning om de in-teckningar, som finnas i fastigheten vid tiden för gravationsbevisets utfärdande. I denna fråga är det likgiltigt, om in-teckningsboken eller protokollet har vitsord.

Angående ändrade bestämmelser i fråga om lösen för gravationsbevis.

(Forts.)

Herr Hasselrot: Jag går in på herr Bergii åsigt, att derest en domare i gravationsbeviset icke säger, om han gått till protokollet eller boken, han är ansvarig för att beviset är riktigt. Men han kan då icke, såsom herr Bergius syntes antyda, skydda sig för följderna af ett fel genom att hänvisa till in-teckningsboken, om felaktigheten beror på denna bok, utan han får nog gå till protokollet. En domare, som icke gör detta, kan löpa stor risk, ty på honom faller då ansvaret, om boken möjligen är felaktig. Jag tror heller icke att många domare göra så utan, då protokollet ej användts, åberopar man i allmänhet in-teckningsboken för att skydda sig för den risk, som kan uppkomma derigenom att boken kan vara oriktig.

Herr Fröberg sade, att man ej kan stifta lag särskildt för sådant fall, att domaren för in en in-teckning på orätt blad. Nej, det kan man icke göra, men man skall stifta lag så, att den är tillämplig och kan lämpas på alla fall. Det är ett faktum, att sådant har inträffat, och jag har icke ännu hört någon domare påstå, att en in-teckning, som är införd på orätt ställe i boken, ej fortfarande gäller utan förnyelse, utan alla erkänna att om in-teckningen verkligen blifvit införd i boken, så är lagens fordran uppfylld, och förnyelse ej vidare erforderlig. Men gravationsbevis efter boken duger i sådant fall icke; det blir oriktigt. Skall jag icke då gå till protokollet?

Herr Unger, Magnus: Jag beder endast få säga, att om jag går igenom både in-teckningsprotokollet och boken och finner, att de icke stämma med hvarandra, och om jag är skyldig att dervid undersöka, hvilkendera af dem är oriktig, så måste jag dock vid sådan undersökning icke förbise, att enligt lag bero *öfveråriga nyttjanderättsin-teckningars* gällande kraft likväl ytterst derpå, om de äro i in-teckningsboken införda.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Bergius*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservation.

Sedermera gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på bifall till det af herr *Bergius* framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 47, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda :

Ja—60;

Nej—25.

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 25 och 26 nästlidne april bordlagda utlåtande n:o 48, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen angående sparbanker den 1 oktober 1875, än äfven väckt motion med förslag till vissa bestämmelser angående sparbanker.

1 punkten.

Herr Cavalli: Ehuru jag icke kan betvifla, att det nu föredragna förslaget blir af Riksdagen antaget, helst det, åtminstone till stor del, af Riksdagen påkallats, må det tillåtas mig, som vid tiden för beslutets fattande icke var ledamot af Riksdagen, att mot förslaget göra några erinringar, hvilka jag med hänsyn till sakens sannolika utgång skall göra så korta som möjligt.

Vår sparbanksinstitution, som nu är öfver ett halft sekel gammal, har på ett lysande sätt fyllt sin uppgift: att upptaga folkets besparingar och göra dem fruktbärande, hvarigenom den ej oväsentligt bidragit till landets ekonomiska utveckling.

Institutionen har därför förvärfvat sig ett rättmätigt förtroende och har fått fritt och ostördt utveckla sig. På de senaste åren har dock ett och annat förslag blifvit väckt om restriktioner

tioner, och dessa hafva utmynnat i det förslag, som nu föreligger. Anledningen till detta förslag torde ligga i den omständigheten, att 4 eller 5 af rikets sparbanker, till antalet nära 400, under de sista åren gått omkull. Men jag vågar tro, att den lagstiftning, som på grund af detta förhållande bort ifrågakomma, icke hufvudsakligen bör gå i nu ifrågasatta riktning, och detta därför, att fallissementen icke berott derpå, att ledamöter af sparbankernas styrelser eller hos sparbankerna anstälde tjänstemän erhållit lån eller ingått borgen, utan derpå att en eller annan af sparbankernas styrelseledamöter eller tjänstemän med sparbankens medel oärligt förfarit, och detta kan lagstiftningen icke hjälpa. Jag vågar dessutom med stöd af egen erfarenhet antaga, att en lagstiftning sådan som denna icke skall medföra någon *reel* fördel för sparbankerna. Jag är skyldig att därför bjuda bevis, och jag vill i sådant hänseende anföra ett exempel från min egen verksamhet. Vid inspektion af en sparbank gjordes anmärkning deremot att en person, som var ledamot af sparbankens styrelse, var i sparbanken engagerad till sådana belopp, att med hänsyn till den erbjudna säkerheten och hans ekonomiska ställning säkerheten icke var för sparbanken betryggande. Sparbanksstyrelsen förklarade anmärkningen vara befogad och sade sig vara villig att afhjelpa missförhållandet. Vid följande inspektion var missförhållandet ock afhjelpat, dock icke sålunda att mannen i fråga var skyldig ett öre mindre än förut, men han var icke längre styrelseledamot; det var hela skilnaden. Jag föreställer mig, att detta fall skall ofta upprepas, om nu ifrågavarande lagstiftning genomföres.

Om jag således icke för min del kan skänka min röst åt det nu framlagda förslaget, kan jag icke förneka, att jag finner nu gällande sparbankslagstiftning vara behäftad med väsentliga brister. Jag vill särskildt framhålla två, som efter mitt förmenande äro af största betydelse. Den ena afser 1 § i nu gällande sparbankslag af den 1 oktober 1875, i hvilken det stadgas, att de, som vilja stifta en sparbank, skola till Konungens befallningshafvande i länet *ingifva* ett exemplar af sparbankens reglemente, och att ändringar i detta reglemente skola, inom tre månader efter det de beslutits, hos Konungens befallningshafvande *anmälas*. Den administrativa myndighet, som har att mottaga dessa anmälningar, har sålunda vid stiftandet af sparbanksreglementet och i fråga om dess detaljer icke något att besluta; det är endast en formel åtgärd, som skall vidtagas.

Men den andra omständigheten är af ännu större betydelse; den afser nu gällande stadganden om sparbanksrevision och administration. Om revisionen är endast stadgad, att sådan skall förrättas årligen, icke vidare, och om administrationen, att namnen å de personer, hvilka i egenskap af sparbankens hufvudmän och styrelseledamöter handhafva dess förvaltning, skola

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.
(Forts.)*

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

hos Konungens befallningshafvande årligen anmälas. Till hvilka mycket märkvärdiga påföljder sådana stadganden kunna leda torde vara tydligt. Jag vill nämna ett par exempel, båda temligen talande. En sparbank, som förvaltar medel till belopp af mer än 10 millioner kronor, har i sitt reglemente stadgadt, att sparbankens styrelseledamöter väljas för lifstid, de äro oafsättliga, och styrelsen supplerar sig sjelf. En annan sparbank, som förvaltar omkring 1,200,000 kronor, har i sitt reglemente likaledes stadgadt, att styrelseledamöterna väljas för lifstid, äro oafsättliga och att styrelsen supplerar sig sjelf, och dessutom är tillagdt, att styrelsen väljer sjelf en af de tre revisorer, som skola granska sparbankens förvaltning och räkenskaper, hvarjemte styrelsen sjelf pröfvar de anmärkningar revisorerna kunna hemställa. Det är endast skyldig rättvisa att säga, att de två sparbanker, på hvilka jag nu hänsyftat, äro väl skötta, men detta bevisar ingenting beträffande de anmärkningar, jag gjort mot sjelfva sakförhållandet.

Vid sådana förhållanden vore det helt enkelt följdriktigt, att jag här i kammaren framstälde det yrkandet, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära framläggandet af förslag till ny sparbankslagstiftning, men då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 6 december 1889 förklarar, att efter hans uppfattning nu gällande sparbankslagstiftning väl skulle behöfva att i dess helhet omarbetas, så har jag trott, att det icke vore lämpligt att här framställa ett sådant yrkande. Jag föreställer mig nemligen, att herr finansministerns uppmärksamhet i allt fall är rigtad på denna fråga.

På grund af hvad jag i den förra delen af mitt yttrande anfört är det tydligt, att jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Sandberg: Då utskottets hemställan efter mitt om-döme innebär en förbättring såväl af Kongl. Maj:ts proposition som af mitt i andra punkten af min motion framställda förslag, kan jag icke annat än med tacksamhet yrka bifall till hvad utskottet föreslagit.

Den föregående talaren har visserligen gjort åtskilliga anmärkningar mot utskottets utlåtande, men de komma nog att bemötas af lagutskottets ärade ledamöter. Jag vill endast i afseende på hans yttrande, att förslaget skulle hafva föranledts af att af rikets hundratals sparbanker 4 eller 5 kommit på obestånd, fästa uppmärksamheten på, att det finnes en mängd sparbanker, hvilkas rörelse omöjligen kan anses solid, enär deras tillgångar hufvudsakligen äro utlånta mot borgen.

I fråga om tredje punkten i min motion erinrar utskottet »att genom lag den 31 December 1888 § 7 i förordningen

angående sparbanker ändrats derhän, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande har att årligen sjelf eller genom ombud taga kännedom af sparbanks räkenskaper, protokoll och lånehandlingar» och förmenar, att denna bestämmelse torde göra samma nytta, som den af mig föreslagna föreskriften. Då jag icke är jurist, kan jag icke bedöma, huru vida ordet »har» är liktydigt med »är skyldig». Om så är, är jag nöjd med att mitt förslag icke vunnit något afseende. Men är deremot »har» liktydigt med »eger rätt att», så torde en ändring vara af nöden, enär det i annat fall lätt kan inträffa, att en dylik granskning af en sparbanks ställning först kommer att ske, då det börjar talas om, att sparbanken i fråga står på svaga fötter, och då kan det ofta nog vara för sent.

I afseende på 1:sta punkten af min motion tröstar mig utskottet med ett antagande, att frågan om att hvarje sparbank skall förses med ett af Kongl. Maj:ts befallningshafvande fastställt reglemente skall komma under pröfning vid den omarbetning af sparbankslagstiftningen i dess helhet, hvilken statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarar vara väl behöflig. Ja, det är visserligen en tröst, men hvem vet, när en sådan omarbetning kommer att verkställas. Det kan dröja i många år och de uppgifter, som den förre talaren lemnade, visa väl behöfligheten af det, som jag föreslagit, eller att hvarje sparbank skall ega ett af Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvadt och fastställt reglemente.

Hvad angår 4:de punkten i min motion, så erinrar utskottet, att föreskrift finnes, att Kongl. Maj:ts befallningshafvandes ombud skall åtnjuta resekostnads- och traktaments ersättning enligt 3:dje klassen af resereglementet. Jag medgifver, att det icke är af någon synnerlig betydelse, om denna ersättning utgår efter 3:dje eller, som jag föreslagit, efter 4:de klassen af resereglementet, men, hvad som är af vikt, är att ersättningen utgår af allmänna medel, enär den i annat fall kan blifva en rätt tung börda för mången liten sockensparbank. Att staten gör en sådan uppoffring för att trygga de fattiges i sparbank insatta medel, är väl icke för mycket begärdt.

Då jag emellertid icke kan framlägga formulerade förslag till beslut och det icke torde vara skäl, att så nära riksdagens slut begära återremiss, inskränker jag mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet friherre von Essen, Fredrik: Det förekommer mig, som om den förste talaren framlade mycket goda skäl till styrkande af den åsigt, som i allmänhet gjort sig gällande, om behöfligheten af en fullständig omarbetning af vår nuvarande sparbankslag, och då han förklarade sig tillfredsställd med det uttalande jag i detta afseende gjort till statsrådsprotokollet och ansåg att någon skrifvelse från Riksdagens sida icke behöfde påyrkas,

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

så har jag härom ingenting vidare att yttra. Med anledning af hvad den siste talaren androg derom, att det möjligen skulle dröja många år, innan en sådan omarbetning kunde komma till stånd, vill jag endast nämna, att jag tror, att det icke skall blifva fallet.

Hvad åter angår de skäl, som den förste talaren anförde för afslag å det nu föreliggande förslaget, kan jag icke finna, att de voro så talaude, som de skäl han framställde för sitt nyss-nämnda yttrande. Det kan väl icke förnekas, att det är en stor olägenhet att inom styrelsen en pröfning skall behöfva ske af styrelseledamöters eller banktjenstemäns personliga soliditet. Att befria styrelsen från denna pröfning och endast fästa sig vid de säkerheter som erbjudas, det torde väl vara det rätta. Man ställer derigenom styrelsen utom alla misstankar att gynna en eller annan inflytelserik medlem af styrelsen eller tjänsteman i banken. Det synes efter mitt förmenande vara den rätta utvägen att uppställa såsom ett vilkor för att dessa styrelseledamöter eller tjänstemän skola få lån i banken, att de måste prestera fullgod realsäkerhet. Nu har Riksdagen i en skrifvelse af 1888 framställt den önskan att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelse om förbud för ledamot i sparbanksstyrelse eller tjänsteman i sparbank att såsom löftesman teckna ansvarighet för lån i banken utan att realsäkerhet derjemte förefunnes. Kongl. Maj:t har emellertid icke funnit det lämpligt att inskränka detta förbud derhän, att dessa styrelseledamöter och tjänstemän blott skulle vara förbjudet att teckna sig såsom borgesmän för andra låntagare utan Kongl. Maj:t har ansett, att de också borde vara uteslutna från att taga lån på sina egna namn. Det tyckes sammanhänga det ena med det andra, och vill man hindra dem från att ingå borgen för andra, så böra de icke heller sjelfva få vara låntagare med andra såsom borgesmän utan torde böra ställa realsäkerhet. I detta fall har således Kongl. Maj:t gått längre än Riksdagen, och det har skett med tanke på, att det skulle vara rätt, men icke med full säkerhet om, att detta förslag skulle komma att antagas i Andra Kammaren, der denna fråga törhända är mera ömtålig än i Första Kammaren.

Jag tror, att det är klokast att taga små steg i denna sak, ty jag tror icke, att man vinner något genom att begära för mycket. Att nu afslå detta förslag anser jag skulle vara att stänga vägen till något bättre och detta tror jag icke vore klokt handladt. Bifalles detta förslag, så tror jag, att dermed ganska mycket vore vunnet.

Jag kan icke uppgifva de fall, der fallissement inträffat på grund deraf, att styrelseledamöter erhållit lån i den sparbank de haft under sin förvaltning, men jag vill påminna mig, att tidningarne hafva upplyst oss härom. Den förste talaren an-

tog, att sådana fall icke förekommit. Jag bestrider hans antagande och tror, att sådana fall inträffat.

Nu har laguskottet gjort några förändringar vid det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget. En förändring, som jag för min del anser vara riktig och sålunda alls icke vill motsätta mig, är tillägget, att stadsfastighet för att in-teckning deri må godkännas, skall vara brandförsäkrad i någon med vederbörligen fastställt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning inom riket. Det har visserligen varit förutsatt, att in-teckningar i stadsfastighet icke skulle antagas utan detta vilkor, men jag finner det förklarligt och riktigt att detta tillägg gjorts.

Hvad åter beträffar den inskränkning, som utskottet föreslagit, att lån icke skulle få meddelas, såsom Kongl. Maj:ts förslag innehåller, mot pant af statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer eller andra värdepapper, hvilka med afseende på säkerheten äro dermed närmast jemförliga, utan att, såsom utskottets förslag innehåller, endast obligationer jemförliga med de nyssnämnde skulle gillas, således icke andra värdepapper, så vill jag endast erinra om hvad jag nyss nämnde, att om man vill gå längre än Kongl. Maj:t föreslagit, då Kongl. Maj:t redan gått längre än Riksdagen begärt, så fruktar jag, att man riskerar, att frågan icke går igenom. Faran af att godkänna äfven andra värdepapper, som äro närmast jemförliga med de nämnda obligationerna, synes mig icke vara stor. Bankstyrelserna torde nog komma att noggrant pröfva sådana säkerheter, som icke äro i Kongl. Maj:ts förslag specificerade. En annan skiljaktighet, som möter i utskottets förslag, jemfördt med Kongl. Maj:ts är den, att lån icke skulle få meddelas i stadsfastighet med hänsyn till dess brandförsäkringsvärde. Kongl. Maj:t hade föreslagit, att lån skulle få meddelas inom hälften af brandförsäkringsvärdet, och jag kan icke inse, hvarför icke en sådan säkerhet skulle kunna anses fullgod. Det händer ibland, att taxeringsvärdet är så lågt i jemförelse med det verkliga värdet, att det kan finnas goda skäl att anse att brandförsäkringsvärdet är lämpligare att lägga till grund för beräkningen och säkerheten bör ändå blifva betryggande, när fastigheten ändå får belånas till endast halfva brandförsäkringsvärdet. Af dessa skäl tillåter jag mig att förorda Kongl. Maj:ts förslag i dess helhet endast med den ändring, som jag först nämnde, att brandförsäkringen af stadsfastighet bör vara gjord i något af Kongl. Maj:t fastställt bolag. Endast denna ändring anser jag vara behöflig. De andra af utskottet föreslagna ändringarne tror jag för min del icke vara behöfliga, utan snarare möjligen kunna leda till, att hela frågan faller, om kamrarne stanna i olika beslut.

Herr Fröberg: Jag är den förste, som är villig att erkänna, att sparbankslagen, kongl. förordningen om sparbanker den 1 oktober 1875 är i högsta måtto bristfällig och i flera afseenden

Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.
(Forts.)

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

behöfver omarbetas. Detta framhöll jag för två år sedan, då denna fråga var föremål för diskussion i kammaren, och jag tillät mig då framställa ett förslag, som gick vida längre, än hvad denna kammar fann skäl att besluta.

Men det hindrar icke, att jag, detta oaktadt, anser, att den lilla förbättring, som nu föreslås, bör af kammaren antagas. Det gäller att förbjuda direktionsledamöter och deras suppleanter jemte styrelsens tjänstemän att taga lån af den sparbanks medel, som de förvalta, annorledes än mot realsäkerhet. Då sådant skall föreskrifvas, är det nödvändigt att i afseende på den säkerhet, som får ställas, meddela tydliga och bestämda föreskrifter, ty sker det icke, utan användas alltför evasiva bestämmelser, är det detsamma, som att taga bort all den nytta, man vill åstadkomma med lagen.

Jag har för min del önskat, att det borde vara alldeles förbjudet för styrelseledamöter och tjänstemän att låna i den sparbank, vid hvilken de äro anstälde. Man kan väl begära, men det är föga sannolikt, att en styrelseledamot, när han skall granska sina egna lånehandlingar, skall förfara med synnerlig omsorg, och om han än icke är med om granskningen, så vill jag fästa uppmärksamheten på, att hans inflytande kan vara sådant, att det finnes styrelseledamöter, som beträffande honom draga sig för att tillgodose bankens intresse vid denna granskning. Jag har haft erfarenhet af och sett detta, och jag skulle kunna anföra exempel på, att en sparbank har förlorat tusentals kronor därför, att styrelseledamöter fått låna i banken. Men antag nu också, att en styrelseledamot, som fått låna, dervid lemnat ganska god säkerhet, så kan dock säkerheten under tidens lopp försämrans. Hvem skall då uppträda och tala om förhållandet och fordra-bättre säkerhet. Icke gör den det, som fått lånet. Hvem skall då göra det? Jo, de andra ledamöterna i styrelsen. Äro desse äfven sjelfve låntagare, så äro de också beroende af den ledamot, emot hvilken de skola uppträda. Då draga de sig för att göra någon anmärkning mot hans lånesäkerhet, helst om han är en bland styrelsens inflytelserikare medlemmar, och då får det gå så länge, till dess bankens tillgångar blifvit i större mån förskingrade. Detsamma, som gäller om styrelseledamöterna, gäller äfven om deras suppleanter. Hvad åter angår bankens tjänstemän, så böra de icke heller hafva en sådan lånerättighet, ty det finnes sparbankstjänstemän, som styra hela banken, som utöfva stort inflytande och bestämma hufvudsakligen dess förvaltning, det finnes styrelseledamöter, som icke alltid äro i tillfälle att bedöma, huruvida säkerheterna äro goda och huru det är stäldt med lånerörelsen inom sparbanken, utan i dessa afseenden rätta sig efter tjänstemännen. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än anse lämpligast, att den bestämmelsen meddelas, att en sparbanks förvaltare eller deras biträden icke

få låna af de under deras förvaltning stående medel. Detta öfverensstämmar ock i allo med en af Kongl. Maj:t år 1863 utfärdad författning, som förbjuder dem, hvilka förvalta allmänna kassor, likasom tjänstemännen vid dessa kassor, att låna ur desamma. Hvarför har staten meddelat ett sådant förbud? Det kan icke vara af annan orsak, än därför, att man vill, att de, som förvalta en kassa, skola vara fullkomligt oberoende och icke hafva något enskildt intresse, att de skola egna sig åt kassans vårdande utan hänsyn till egen eller andras fördelar. Samma skäl talar för, att hvad, som gäller offentliga kassor, äfven skall gälla sparbank.

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.
(Forts.)*

Tager man åter hänsyn till den omständigheten, att sparbankerna uppsamla medel från de mindre bemedlade, och att dessa medel insättas under förlitande och tanke på att sparbankerna skola bereda nöjaktig säkerhet och vara väl skötta, men att de nödiga garantierna därför saknas, så finner man, att man narrar allmänheten att förtro sina penningar åt inrättningar, som icke äro förtjenta af det förtroende, som dem tillägges.

Är det nu så, att man ändock skall tillåta styrelseledamöter och tjänstemän i sparbank att låna af de under deras förvaltning ställda medel, hvilket jag likväl, såsom jag redan yttrat icke vill (jag skulle helst önskat, att det blifvit alldeles förbjudet), så bör denna lånerätt vara ytterst begränsad och bunden vid tydliga och bestämda föreskrifter. Det föreliggande förslaget går i en sådan riktning och utgör följaktligen en, om ock obetydlig, förbättring i gällande sparbankslagstiftning. Jag anser därför, att utskottets förslag bör antagas, ty dermed åstadkommes nemligen förbud för sparbanks styrelseledamöter och tjänstemän att låna mot annan säkerhet än den, som utgöres af antingen obligationer, statens eller allmänna hypoteksbankens, eller andra med dem i afseende å säkerheten närmast jemförliga, eller också in-teckningar i fastighet, å landet inom hälften af medeltaxeringsvärdet för de sista tio åren, och i stad inom hälften af sist fastställda taxeringsvärde, dock att åbyggnad å stadsfastighet skall vara brandförsäkrad.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har förklarar sig icke hafva något att erinra mot den sistnämnda bestämmelsen, men han var deremot missnöjd med den förändring, lagutskottet gjort derutinnan att utskottet icke, såsom Kongl. Maj:t, vill tillåta lån äfven mot andra värdepapper än obligationer. Hvad menas då med *andra värdepapper*? Om man använder detta uttryck, är det detsamma som att taga bort hela den garanti emot missbruk, som man med lagförslaget önskar vinna, ty då kunna antagas hvilka papper som helst, t. ex. aktiebref i företag, som icke hafva det ringaste värde, och då har man ingen säkerhet alls. Skall det vara någon säkerhet, inskränk då lånerätten för styrelseledamöterna och tjänstemännen

*Tilläg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

till inteckningar och obligationer, men låt dem icke belåna andra värdepapper! Det finnes många andra obligationer, än statens och hypoteksbankens, som hafva fullt värde, och på hvilka lån böra kunna erhållas.

Hvad beträffar frågan, huruvida brandförsäkringsvärdet eller taxeringsvärdet bör vara bestämmande för lån i stadsfastigheter, så anser jag det nödigt, att man fäster sig vid taxeringsvärdet, ty i städerna inträffar det onekligen på sina ställen, att, oaktadt fastighetsvärdet och brandförsäkringsvärdet för en åbyggnad i stad böra vara lika, åtskilliga omständigheter dock göra, att fastighetsegaren vill försäkra sin egendom till högre belopp än hvad den är värd, och det finnes tyvärr försäkringsagenter, som äro nog äreförgätna att gynna dylika tilltag. Premierna äro nemligen beroende af brandförsäkringsvärdet, och ju mera detta höjes, desto större blir agentens inkomst, som beror af premiens belopp. Under sådana förhållanden anse sig taxeringsmännen icke böra följa det högt uppsatta brandförsäkringsvärdet utan fastställa ett annat värde, som de anse fastigheten rätteligen ega. Derfor kan det icke vara någon risk att föreskrifva, att ifrågasvarande inteckningar böra hålla sig inom hälften af det värde, efter hvilket fastighetsbevillning utgöres, och det är otvifvelaktigt att härigenom åt sparbankerna beredes en fullt betryggad säkerhet.

Jag erkänner villigt liksom den förste ärade talaren, att många sparbanker erbjuda lysande exempel på en utmärkt skötsel, men de, med hvilka detta är fallet, äro oftast sådana, som fått sina reglementen fastställda af Konungens befallningshafvande och hvarvid nämnda myndighet sålunda kommit i tillfälle att bevaka det allmännas rätt. I flera af dessa reglementen har också intagits ovilkorligt förbud för styrelseledamöter att upptaga lån i de af dem administrerade bankerna. De försnillningar, som inom sparbankerna de senare åren egt rum, hafva i de flesta fall skett just till följd deraf, att styrelseledamöter varit i tillfälle att utan svårighet komma åt bankernas penningar. Hvad hittills gjorts för att förekomma dylikt, har varit alldeles otillräckligt, och all den ytterligare kontroll, som i detta fall kan åstadkommas, är af behofvet påkallad. Det lagförslag, som nu föreligger, går på långt när icke så långt, som jag skulle önskat, men det kommer dock att i väsentlig mån befördra ett bättre förhållande i det afseende, hvarom fråga är. Man har sagt att endast 4 à 5 sparbanker gått omkull, men det är nog troligt att det blir flera; åtminstone är det att befara med afseende på de sparbanker som icke hafva något fastställt reglemente och ingen kontroll eller sådan, som är ytterst slapp. Det är väl uppenbart att det så måste gå, ty der styrelsen sjelf är låntagare, och revisorerna få tillsättas af låntagarne, kan man på förhand förstå, att revisionen är utan all vidare betydelse.

Det Kongl. Maj:ts förslag, som nu föreligger, har en vidsträcktare omfattning, än hvad Riksdagens i ämnet till Konungen aflåtna skrifvelse egentligen gifver anledning till; och då denna skrifvelse här beslöts, framhölls i denna kammare, likasom nu sannolikheten, att medkammaren, hvars fleste, jag tror nästan alla ledamöter i utskottet reserverat sig emot hvad som då ifrågasattes, icke skulle gå in på det framställda skrifvelseförslaget. Men reservanterna hade denna gång missräknat sig på Andra Kammaren, som tvärt emot deras yrkande biföll utskottets hemställan. Efter det voterings, som emellertid verkställdes förr i den Andra än i den Första Kammaren blifvit här känd, var det hufvudsakligen på herr vice talmannens yrkande, som, med ogillande af ett långt mera omfattande under diskussionen härstädes väckt förslag, utskottets hemställan i denna kammare gick igenom; varande detta yrkande grundadt derpå, att, om kamrarne komme att stanna i olika beslut, som ej kunde sammanjemkas, frågan skulle förfalla, men att det då vore bättre att ingå på utskottets skrifvelseförslag under förhoppning att, då Kongl. Maj:t fick frågan om hand, han troligen skulle finna de föreslagna åtgärderna otillfredsställande samt, såsom nu ock skett, i vidsträcktare omfattning taga saken under behandling. Jag tror, att man ej heller nu bör taga allt för stor hänsyn till reservanterna från Andra Kammaren och tro, att de i detta fall skola få medkammaren med sig. Emellertid är det icke mer än två af lagutskottets ledamöter från nämnda kammare som nu biträdt lagutskottets förslag. Men låt Andra Kammaren afslå detta! Första Kammaren får icke, då den fattar sitt beslut, bry sig derom, och det blir då Andra Kammaren, som ensam får taga på sig ansvaret för den otillfredsställande sparbankslagstiftning, som nu är rådande. Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag oförändradt.

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

Herr Törneblad: Liksom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet skulle jag för min del helst önska, att Kongl. Maj:ts förslag blefve åtminstone i det närmaste bifallet, emedan det förefaller, som om vid uttagande af ett steg i denna riktning man icke bör, såsom äfven anmärkts, gå allt för brådstörtadt tillväga. Vidare anser jag utskottets förslag erbjuda svårigheter derutinnan att uttrycket »närmast med statens och allmänna hypoteksbankens jemförliga obligationer», kan vara svårt att tyda. Inskränker man den tillåtliga säkerheten till blott obligationer, fruktar jag, att det lätt skulle gifvas den tydningen, att »närmast jemförliga» med statens endast blefve de större kommunernas obligationer, hvarigenom de mindre städernas komme att utslutas, hvilket icke blefve synnerligen lämpligt. Uttrycket närmast jemförliga obligationer synes mig därför icke tillräckligt betryggande, emedan med statens och hypoteksbankens obliga-

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

tioner mycket nära jämförliga äro dels kommunernas obligationer i allmänhet och dels väl också hvad man kallar första klassens allra finaste aktier, t. ex., för att nu nämna ett namn, Gefle—Dala jernvägsbolags aktier. Jag föreställer mig, att äfven sådana skulle vara temligen betryggande. Men jag vill icke framställa något bestämdt yrkande i den riktningen.

Jag får äfven fästa uppmärksamheten på, att förändringen att taga bort försäkringsvärdet såsom grund för bestämmande af fastighetsvärdet synes mig icke för alla händelser vara synnerligen lyckligt. Vid utlåningar är det synnerligen förmånligt att hafva reda på både taxerings- och försäkringsvärdet. Understundom fäster man sig vid det ena och understundom vid det andra. Ibland är visserligen taxeringsvärdet synnerligen lågt och deremot brandförsäkringsvärdet för högt, men har man tillgång till uppgifter om båda delarne, så att man kan välja mellan hvilket af dessa tvenne värden skall läggas till norm, kan ett godt och riktigt resultat lättare ernås, och jag kan icke föreställa mig att sparbanksstyrelserna i detta fall skulle göra sig skyldiga till missbruk, helst om de allt mer och mer framträdande önskningsarna om revision och kontroll från myndigheternas sida taga starkare dimensioner.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som i viss mån äfven berördes af den förste talaren i ämnet, nemligen att sparbanksrörelsen för närvarande är inne på en väg, som är vida betänkligare än utgifvandet af lån till sparbankernas tjänstemän och styrelseledamöter. Det har nemligen under behandlingen af afbetalningslån i riksbanken — en sak som snart torde komma på Riksdagens bord — af styrelserna i landsorterna blifvit upplyst, att sparbankerna allt mer och mer idka utlåning på fem år mot borgen, hvarigenom de öfvertagit en icke obetydlig del af den rörelse, som drifvits genom den s. k. afbetalningsfonden i riksbanken. Denna fond är bestämd till 12 millioner; för i år är deraf icke upptaget mer än 8 à 9 millioner. På de sista åren har denna riksbankens lånerörelse i landsorten minskats, hvartill orsaken af styrelserna i afdelningskontoren förklarats vara, att de lånesökande ofta gå till sparbankerna och här erhålla afbetalningslån på 5 år i stället för på 2¹/₂ år, ehuru mot betydligt högre ränta än från riksbankens lånefond. Detta slag af lånerörelse må vara berättigadt inom en trängre kundkrets, men kan i vidare kretsar, om den icke idkas med tillbörlig försigtighet, bereda stora svårigheter. Då frågan kommit på tal, har jag icke velat underlåta att nämna detta med afseende på den allt mera sig i förgrunden trängande frågan om en fullständig revision af vår sparbanklagstiftning, hvilken med anledning af förevarande förslag blifvit yttrandevis ifrågasatt. Jag har icke något yrkande att göra; jag tror att ett beslut, närmare an-

slutande sig till Kongl. Maj:ts förslag, vore för sakens framgång i medkammaren nyttigare.

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.
(Forts.)*

Herr Carlborg: Då de talare som yttrat sig i föreliggande fråga i allmänhet uttalat sitt gillande af det härvid framställda lagförslaget, kan det väl synas djerft af mig att derom hysa en annan åsigt. Jag tror nemligen icke såsom lagutskottet yttrat sig angående den kongl. propositionen, att det deri framlagda lagförslaget »synes väl egnadt att förebygga sådana oegentligheter vid sparbanks förvaltning, som *påkallat lagstiftningsåtgärder i ämnet*». Dessa oegentligheter hafva, såsom vi alla veta, varit åtskilliga under de senaste åren förekommande underslef af personer, som haft sparbankers förvaltning om hand. Men jag tror icke, att oredlighet i förvaltningen kan förebyggas genom ifrågavarande förslag, som deremot kan i flera hänseenden verka skadligt, och anhåller jag att med några ord få motivera och något närmare redogöra för skälen till denna min åsigt. Såsom allmänt torde vara bekant och äfven har förut yttrats, finnas i vårt land omkring 400 sparbanker, och af dessa hafva minst $\frac{2}{3}$ sin verksamhet på landet, hvilka sparbanker liksom komunernas angelägenheter i allmänhet förvaltas af hemmansegareklassen. Denna klass är ty värr jemväl i allmänhet skuldsatt till belopp, som mycket ofta uppgå till halfva taxeringsvärdet af densamma tillhöriga fastigheter. Således skulle, om lagförslaget blefve lag, de hemmansegare, som vore styrelseledamöter i sin orts sparbank, nästan i regeln uteslutas från möjligheten att erhålla lån i denna bank, der de äro bäst kände, och detta ehuru taxeringsvärdena med högst få undantag äro så beräknade, att $\frac{2}{3}$ deraf utgöra god säkerhet för lån. Här af blifver otvifvelaktigt följdén, att alla personer, tillhörande denna samhällsklass, som i någon mån vore skuldsatta, nästan gifvet blifva uteslutne från all befattning med sparbankerna på landet, men det tror jag för min del skulle lända sparbanksinstitutionen till stor skada. Då denna fråga för två år sedan förekom i riksdagen, förklarade Andra Kammarrens ledamöter i lagutskottet den åsigten, att ingående af borgen borde vara för styrelseledamot och tjänsteman förbjudet med afseende å lån, taget i den bank han tillhör, men icke erhållandet af lån derstädes. Om ett sådant stadgande infördes, vore det enligt min uppfattning ett steg taget i den rätta riktningen och i öfverensstämmelse med den princip, herr chefen för finansdepartementet nyss uttalat, att man icke bör begära för mycket eller gå för långt, då man vidtager förändringar i bestående lagar och bruk. Om nu den mening, som Andra Kammarrens representanter förfäktade i utskottet, blefve gällande lag, och styrelseledamöter således förbjödes gå i borgen för lån i deras egen bank, så tror jag man derigenom vunne den fördelen, att betänksamme och försigtige personer komme att sitta i bankstyrelserna på landet.

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

Sådana vilja gerna vara fria från risken att gå i borgen, men jag anser, att de gerna må erhålla lån, då därför erbjudes tillfyllestgörande säkerhet. Många personer hafva ofta icke mod att vägra borgen, men kommer ett dylikt förbud in i lagen, så vore det nog mången mycket angenämt och skulle säkert i sin mån bidraga dertill, att i styrelserna komme att sitta pålitligt och solidt folk, ty det är i allmänhet de förmögna som draga i betänkande att gå i borgen, under det de, som äro skuldsatta öfver öronen, teckna sina namn till höger och venster. Om min mening hade utsigt att gå igenom, skulle jag vara böjd att yrka återremiss af denna paragraf, på det att den måtte blifva omredigerad i det syfte, som jag här förordat, ty det är min fullkomliga öfvertygelse, att det vore till skada för sparbankerna på landet, om utskottets här föreliggande förslag skulle bifallas.

Jag tillåter mig att yrka återremiss.

Herr Cavalli: Det är må hända vågadt att ännu en gång begära ordet i en fråga vid en så framskriden timme, och jag skall med hänsyn dertill icke bemöta den fjerde tälaren i ordningen, herr Fröberg, ehuru jag i hvarje punkt af hans uttalanden skulle kunna vederlägga honom. Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att såsom en röd tråd genomgick hela hans anförande den uppfattningen, att en person icke skulle i sina låneaffärer hafva mer än en sparbank att vända sig till. I den trakt, som jag bäst känner till och der jag har min verksamhet, finnes en mängd sparbanker inom en ganska ringa omkrets, och skulle en säkerhet af formella skäl refuseras på ett ställe, komme den att med tacksamhet mottagas i kringliggande sparbanker. Parant för förluster för sparbankerna i allmänhet är således icke genom antagande af föreliggande förslag förringad, den är endast afvänd från den sparbank, der låntagaren eller löftesmannen är styrelseledamot. Jag trodde eljest att hufvudsaken var att tillse, att endast fullgod säkerhet af sparbankerna antoges för gifna lån, ty icke blir en säkerhet förbättrad, därför att lånet tages i en sparbank än i en annan.

Med anledning af herr statsrådet och chefens för finansdepartementet yttrande torde jag få erinra, att jag i början af mitt första anförande uttryckligen medgaf, att Kongl. Maj:ts förslag är af Riksdagen påkalladt, och jag har ej det ringaste att erinra deremot, att förslaget nu blifvit framställt; men jag har velat uttala att jag, om jag vid tiden för berörda skrifvelses aflåtande varit ledamot af Riksdagen, redan då skulle opponerat mig mot förslaget. Jag skall emellertid i anledning af herr statsrådets yttrande bedja att få säga ännu några ord.

Herr statsrådet framhöll, hurusom det för en styrelseledamot nu vore medgifvet att erhålla lån i den sparbank, i hvars styrelse han deltagar, och att detta borde med undantag för vissa

fall förbjudas. Jag ber att få framlägga ett exempel, som visar följden af denna åsigts tillämpning. Antag, att två hemman finnas af samma areal och af samma godhet och värde, belägna invid hvarandra. Egaren af det ena hemmanet A är sparbanksdirektör, men icke egaren af det andra hemmanet B. Båda äro taxeringsvärderade till 100,000 kronor, och mot inteckning i A får egaren således låna endast 50,000 kronor, under det att mot inteckning i B utan svårighet och utan risk lemnas lån till belopp af 70,000 kronor. Jag vågar ifrågasätta, om någon verklig fördel ligger i att skilja på detta slag af säkerheter.

*Tillägg till
förordningen
angående
sparbanker.
(Forts.)*

Jag vet mer än väl, att det af mig gjorda yrkandet icke har utsigt att vinna framgång, men jag vill icke återtaga det, ty det är en princip, som jag dermed förfäktar. Vid det förhållande, att jag förutser att det blir afslaget, finner jag det af herr statsrådet friherre von Essen nyss framställda yrkande ega afgjort företräde framför lagutskottets förslag.

Herr Falk, Wilhelm: Då jag anser Kongl. Maj:ts förslag hafva större utsigt till framgång i medkammaren, och då det enligt min tanke redan vore ett stort steg framåt, om man kunde få *detta* förslag antaget i båda kamrarna, ber jag att få yrka afslag på lagutskottets samt bifall till Kongl. Maj:ts förslag i öfverensstämmelse med den förändrade lydelse, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sjelf förklarade sig acceptera.

Friherre von Essen, Fredrik: Då jag icke vill från statsrådsbänken framställa något yrkande, ber jag att här ifrån mitt läns bänk få göra det. Jag yrkar således, att Kongl. Maj:ts förslag måtte antagas till alla delar jemte det tillägg, som innehålles i sista orden af utskottets förslag, nemligen: »dock att åbyggnad å egendom i stad skall, för att inteckning i egendomen må godkännas, vara brandförsäkrad i någon med vederbörligen fastställt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning i riket».

Herr Bergström: Om sparbankslagstiftningen i vårt land befinner sig i ett otillfredsställande skick — och den gör det — har sannerligen icke någon annan än Riksdagen att bära skulden derför. År 1869 tillsattes en komité för att utarbета förslag till en nöjaktig lagstiftning i ämnet, och den regering, som jag under åren 1870—1875 hade äran tillhöra, framlade till följd deraf en proposition för Riksdagen; men denna proposition föll. Sedermera upptog vid 1875 års riksdag en enskild riksdagsman regeringens förslag, ehuru i vissa delar modifieradt. Det hade nemligen, åtminstone i Andra Kammaren, visat sig en stark motvilja mot all slags lagstiftning i detta ämne. Emellertid hafva vi nu en sådan, och enligt förordningens första paragraf finner man, att sparbankernas reglementen kunna vara dels af Konungens

*Tilläg till
förordningen
angående
sparbanker.*
(Forts.)

befallningshafvande fastställda och dels blott dit inlemnade utan ansökning om fastställelse. Hvad angår reglementenas beskaffenhet, så är jag fullkomligt öfvertygad, att reglementen af den art, den första ärade talaren omtalade, aldrig vunnit fastställelse af Konungens befallningshafvande, och deras tillkomst måste därför ligga mycket långt tillbaka i tiden, ty annars skulle sparbanken med sådana reglementen icke åtnjuta någon kredit. Min erfarenhet af förhållandena i det mig anförtrödda länet är, att inga sparbanker hafva utsigt att få insättare, som icke fått sina reglementen fastställda af Konungens befallningshafvande, och jag känner således icke till sparbanker, hvilkas reglementen blifvit inlemnade utan sökande af fastställelse. Vid sådana förhållanden synes mig icke något argument till stöd för yrkandet af afslag vara att hemta derifrån, att sådana sparbanker, som de af förste talaren skildrade, finnas.

Hvad angår sjelfva lagförslaget, sådant det föreliggger, får jag beträffande bestämmelsen i afseende å brandförsäkringsvärdet erinra derom, att denna bestämmelse är alldeles ordagrant tagen från det lagförslag, som regeringen 1886 framlade rörande de enskilda sedelutgifvande bankerna och bankaktiebolagen. Jag tror icke heller något vara att anmärka deremot, att man i sådana fall, som här äro i fråga, fordrar att in-teckningen skall ligga inom halfva taxeringsvärdet, utan afseende å brandförsäkringsvärdet. I afseende på det gjorda tillägget, att brandförsäkring skall vara tagen »i någon med vederbörligen fastställt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning i riket», så tillstår jag upprigtigt, att detta tillägg enligt mitt förmenande har företrädre framför bestämmelsen i Kongl. Maj:ts proposition, att in-teckningen må ligga inom hälften af brandförsäkrings- eller taxeringsvärdet. Jag förstår verkligen icke huru man skall tyda denna bestämmelse. Om nu de båda värdena äro olika, hvilket skall blifva det bestämmande? Jag tror det därför vara skäl att bibehålla den formulering, som lagutskottet gifvit.

Den andra förändringen, som lagutskottet vidtagit i den kongl. propositionen, angår, såsom herr finansministern anmärkte, de värdepapper, som må ställas såsom säkerhet. I denna del har jag icke varit mycket ifrig för förändringen, men jag vill anmärka, att man både inom och utom utskottet funnit uttrycket »andra värdepapper» mycket sväfvande. Under denna kategori kan komma en mängd olika värdepapper af mycket god beskaffenhet och således med statens och hypoteksbankens obligationer närmast jemförliga; men under denna rubrik kunna äfven insmugglas aktier och andra papper af mera tvetydig beskaffenhet. Detta var anledningen, hvarför man utbytte »värdepapper» mot »obligationer». Man kunde sålunda medtaga landstings, städers samt enskilda hypoteksföreningars och hypotekskassors obligationer, som i allmänhet anses lika goda som statens, men man

uteslöt papper af tvifvelaktigt värde. Om det nu vore minsta utsigt att få lagutskottets förslag att gå bättre fram i Andra Kammaren, om man utbytte »obligationer» mot »värdepapper», såsom herr finansministern föreslagit, skulle jag icke sätta mig deremot, men jag tror att lagutskottets formulering har lika stora utsigter till framgång som någon annan. I händelse denna kammare skulle göra en ändring i, men Andra kammaren bifalla lagutskottets hemställan oförändrad, så stode vi vid en sammanjemkning. Då riksdagen är så långt framskriden, torde det icke vara skäl att framkalla en sådan. Dessutom veta vi icke, huru den kan slå ut. Slutligen vill jag blott säga, att jag icke förstår, hvarför, då det är fråga om att betrygga sparbankerna, man blott tänker på styrelseledamöterna. Hvarför äro sparbankerna inrättade? Naturligtvis för att de obemedlade skola kunna sätta in sina små besparingar och hafva en säker placering, men icke för att styrelseledamöter skola komma i tillfälle att låna. Icke äro väl heller alla styrelseledamöter hemmansegare; och kunna dessa icke få lån i den sparbank, som de hafva att sköta, så äro dock sparbankerna så många, att icke en enda styrelseledamot behöfver blifva utestängd från lån. Jag yrkar bifall till lagutskottets föreliggande hemställan.

Tillägg till förordningen angående sparbanker.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att beträffande nu föredragna utlåtande yrkats: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) af friherre *von Essen, Fredrik*, att kammaren skulle godkänna den af Kongl. Maj:t i ämnet föreslagna lag med följande tillägg: »dock att åbyggnad å egendom i stad skall, för att in-teckning i egendomen må godkännas, vara brandförsäkrad i någon med vederbörligen fastställt reglemente försedd brandförsäkringsinrättning inom riket;» samt 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Cavalli* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till friherre von Essens yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller, hvad lagutskottet hemställt i 1 punkten af sitt utlåtande n:o 48, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den af Kongl. Maj:t i ämnet föreslagna lag med det tillägg, hvarom friherre von Essen hemställt.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 35.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets den 26 och 30 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om höjande af riksbankens grundfond och reservfond samt om ändring af § 4 i lagen för Rikets Ständers bank den 1 mars 1830, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de ärenden, hvilka blifvit denna dag andra gången bordlagda.

Kammaren åtskildes kl. 9,10 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
